

До членовете на научното жури,
определено със Заповед № 109-158/14.04.2022 г.
на Ректора на Медицинския университет – Варна

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. ИВАН РУСЧЕВ, д.ю.н.,
Катедра по гражданскоправни науки, Юридически факултет,
СУ „Св. Кл. Охридски“,
член-кореспондент на БАН
по конкурса за заемане на академичната длъжност „Доцент“ по научната
специалност: „Съдебна психиатрия“, професионално направление 7.1.
Здравеопазване и спорт

Уважаеми колеги,

Като член на Научното жури, определено със Заповед № 109-158/14.04.2022 г. на Ректора на МУ-Варна, за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ по научната специалност: „Съдебна психиатрия“, професионално направление 7.1. Здравеопазване и спорт, за нуждите на Катедра „Психиатрия и медицинска психология“ към Факултет „Медицина“ на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ и Първа психиатрична клиника към УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД-Варна, обявен в ДВ. бр. 14/18.02.2022г., ми е възложено изготвянето на становище

В посочения конкурс като единствен кандидат, допуснат до участие, се явява гл. ас. д-р Аделина Боянкова Джорджанова, дм от МУ – Варна, Катедра „Психиатрия и медицинска психология“ към Факултет „Медицина“ на Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ и Първа психиатрична клиника на УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД-Варна.

I. АНАЛИЗ НА КАРИЕРНИЯ ПРОФИЛ НА КАНДИДАТА

Образование, квалификация и професионално развитие:

Кандидатът д-р Аделина Джорджанова, дм е завършила магистърска степен по медицина (1988-1995) (диплома № 005073/1995 г. от МУ–Варна), след което последователно е придобила специалност по психиатрия (диплома № 009874/20.06.2005г. от МУ-Варна), и специалност по съдебна психиатрия (диплома № 016159/30.06.2011г. от МУ-Варна). В периода 2013-2016г. е била докторант на самостоятелна подготовка в Катедрата по психиатрия и медицинска психология в МФ на МУ - Варна по темата: „Анализ на съдебнопсихиатричните и съдебнопсихологичните експертиси в гражданския процес по описа на Окръжен съд – Варна, за периода от 2007 до 2012 година“. През 2016 г. е защитила успешно дисертационния си труд в същата катедра и е придобила ОНС „доктор“ по научната специалност: психиатрия (съдебна психиатрия) - диплома № 151/20/05/2016г. от МУ-Варна. През 2018 г. е провела обучение на тема: *Иновации в науката: Предизвикателства на*

съвременността, във ВСУ "Черноризец Храбър" – Варна, а през 2019г. специализирано обучение на тема: „Алкохолна употреба и зависимост“ в МУ – Варна

Трудов стаж и професионални ангажименти: До изтичане срока на конкурса (към дата 16.03.2022г.) кандидатът има общ професионален трудов стаж 16 години, 8 месеца и 26 дни и преподавателски стаж към същата дата – 2 академични учебни години като хоноруван преподавател и 4 години, 5 месеца и 12 дни - като главен асистент.

Академична и преподавателска дейност: Като хоноруван преподавател в катедрата „Психиатрия и медицинска психология“ на МУ- Варна, през учебните 2011/2012 г. и 2016/2017 г. д-р А. Джорджанова е преподавала на студенти 5 курс дисциплината психиатрия, а след придобиване на ОНС „доктор“ и избора ѝ за главен асистент в същата катедра, през периода от 2017 до 2022 г. е преподавала психиатрия и медицинска психология на студентите по медицина, дентална медицина в МУ - Варна и в Медицинския колеж. От 2005 г до 2019 г. е била експерт към Окръжен съд - Варна с участие в множество съдебни експертизи: както самостоятелно, така и в комплекси, комбинирани и др. експертизи. От 2011г. и понастоящем работи като съдебен психиатър в Първа психиатрична клиника към УМБАЛ „Света Марина“ – Варна. От 2017 година, когато е избрана за главен асистент по психиатрия към Катедрата по психиатрия и медицинска психология към МУ- Варна, е и административен отговорник в същата клиника.

Учебна натовареност : От представената справка за учебната натовареност се вижда, че за представените две учебни години (2011/2012г. и 2016/2017г.) като хоноруван асистент общата ѝ натовареност е била 61 часа. През учебната 2017/2018 г. натовареността ѝ е възлизала на 232 часа; през 2018/2019 г. – 268 часа; през 2019/2020 г. – 231 ч. и за учебната 2020/2021г. – 197 часа (при норматив за нехабилитирани преподаватели - 220 часа годишно). През 2017 г. д-р Джорджанова, дм е изнесла лекционен цикъл по съдебна психиатрия пред специализанти по същата специалност.

II. ОБЩО ОПИСАНИЕ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ МАТЕРИАЛИ ПО КОНКУРСА

Извън дисертационния труд, който вече е рецензиран в предходен конкурс (и следва да се приеме за сведение), научните публикации, които кандидатът представя в настоящия, конкурс са: **един хабилитационен труд**, издаден като монография „*Съдебнопсихиатрична експертиза в гражданския процес*“; **2 бр.** пълнотекстови публикации в научни издания, които са реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; **7 бр.** пълнотекстови публикации в списания с научно рецензиране, нереперирани в световноизвестни бази данни; **самостоятелен раздел по съдебна психиатрия, част от учебник по психиатрия.** Д-р Джорджанова представя и **9** участия в научни форуми – конгреси и конференции, от които три в чужбина, а 5 са на английски и руски език. Пет от публикациите са самостоятелно написани.

Някоя от тях не повтаря представените за придобиване на ОНК „доктор“. Кандидатът има също така участие като изследовател-експерт в екипа на проект, финансиран от фонд „Наука“ на МУ-Варна, на тема: „*Изследване на ефективността на транскраниалната магнитна*

стимулация за повлияване на когнитивните нарушения при депресивни епизоди в рамките на рекурентно депресивно разстройство и биполарно афективно разстройство”.

Представените документи на кандидата за заемане на академичната длъжност „Доцент“ съответстват напълно на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение, Правилника за развитие на академичния състав на МУ - Варна. Този извод е подкрепен от приложените съответни доказателствени материали.

III. ОЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА

1. Хабилитационен труд

Монографията „Съдебнопсихиатрична експертиза в гражданския процес“, Корс. Варна. 2021, г. ISBN 978-619-7486-08-7, е с обем от 333 страници, онагледен с 18 фигури. Използваната литература включва 156 източника. В структурно отношение монографията включва освен рецензиите на проф. д-р П. Минчева, дмн и на проф. М. Вълканова, д-р по право, още предговор, въведение и три глави, заключение, библиография. За пълнота и онаглеждане, в труда са описани са седем илюстративни експертизи с постановените във връзка с тях съдебни решения.

Научна новост, разрешаване на значим научен проблем и приноси.

Монографията представлява комплексно изследване – от правна и от медицинска (психиатрична) гледна точка и е посветена на правен и съдебномедицински проблем, който представлява интерес както за правната и медицинска наука, така и за практикуващи медици и юристи. Това проучване представлява **научна новост**, т. к. съдебнопсихиатричната експертиза се отличава с **особена значимост** в различни производства, обхванати от гражданския процес. Комплексният характер на изследването е дал възможност на автора да проследи този вид експертиза във всичките ѝ проекции, предпоставки, възможни изводи, начин на повлияване на свободното съдийско мнение. Обектът на проучване винаги е бил **много значим**, а зачестилите напоследък случаи на психически разстройства, чиито последици стигат до съда във фазата на съдебното дирене, показва нейната **актуалност**. Само един пример е достатъчен да обоснове този ми извод: отговорът на **въпроса по т. д. № 5/2020 на ОСГТК на ВАС - нищожен поради липса на съгласие или унищожаем е договорът, сключен от дееспособно лице, ако то при сключването му е било в състояние на трайна неспособност да разбира или да ръководи действията си, би могло да се даде именно от съдебнопсихиатрична експертиза в гражданския процес, който да установи дали неспособността е трайна (в който случай договорът би бил нищожен) или временна (в който случай той би бил унищожаем), като правните последици във всеки от двата случая биха били коренно различни.**

Специфично за разработката е, че се поставят на анализ в своята съвкупност неразработени или ограничено изследвани проблеми в съдебнопсихиатричната и правна теория. Авторът извежда, въз основа на своите изследвания, необходимостта от създаването на единна система от съдебнопсихиатрични знания и от адаптиране на законодателството по отношение на психиатричната експертиза съобразно експертната практика.

В структурно отношение са обхванати **почти всички основни научни и практически проблеми**, които възникват при съдебнопсихиатричната експертиза в гражданския процес.

Монографията представя съдебнопсихиатричните проблеми във връзка с основните правни категории на гражданското право, свързани с правния статус на физическото лице – правоспособност, дееспособност и недееспособност, пълно и ограничено запрещение, както и особеностите на съдебнопсихиатричната експертиза в гражданското съдопроизводство.

Глава първа представя историческия преглед на възникването и развитието на законодателството, свързано с психичните заболявания в контекста на дееспособността в гражданското право: на основни правни понятия, приложими в гражданския процес, като качествата на правосубектността – правоспособност, дееспособност и недееспособност. (Би могло разбира се, да се направи бележката, че *stricto sensu* правоспособността не се влияе от липсата на дееспособност, т. к. тя се придобива от момента на раждането и е присъща на всяко физическо лице, родено живо, независимо дори дали е жизнеспособно – *arg. a contrario* от бл.2 ЗН, който изисква жизнеспособността единствено като предпоставка за наследствената дееспособност. Поради това правоспособността, както приема и авторът, не би могла да бъде обект на съдебнопсихиатрична експертиза, т. к. тя се презумира неоспоримо). Разглеждат се още института на поставянето под запрещение, както и същността на самата съдебнопсихиатрична експертиза в гражданския процес. Особено ценно от гледна точка на гражданското право и процес, е **оригиналният опит** да се направи разграничение между понятията дееспособност, деликтоспособност (използвани широко в различни клонове на отрасъла гражданско право – облигационното, семейното, наследственото, общата му част) и основополагащата за носене на наказателна отговорност категория – вменяемостта. Тези **теоретични проблеми**, по които авторът взема отношение, и понастоящем продължават да са обект на научен спор в цивилистичната и пеналистичната литература.

Глава втора – която съставлява *сърцевината на монографичния труд*, представя практико-приложните проблеми на съдебнопсихиатричната експертиза при множества производства в гражданския процес и основни фигури в гражданското право в ш.см.: производството за поставяне под запрещение; при сключването на правни сделки и договори: при оценката на завещателната годност; за отговорността на държавата и общините за вреди, причинени на граждани и физически лица, при развод и на психична годност за упражняване на родителски права и др. Израз на **сериозно критично отношение** от страна на автора е посочването на риск диагностичните оценки в процеса на лечението невинаги да бъдат полезни за актуална експертна оценка. Определено с **приносен характер** е важната препоръка експертът да се ограничи с обосновано заключение доколко определена болест влияе (или може да влияе) върху поведението на конкретното лице при вземане на решение за имуществени въпроси. Научните приноси в труда се подсилват и от обстоятелството, че първи път у нас са изследвани проблемите и причините, водещи до неприемане на част от съдебнопсихиатричните експертизи от съда.

С **особена значимост** е анализираната **богата съдебна практика**, която съдържа монографията, в резултат на дългогодишния експертен опит на автора.

В **трета глава** „Съдебнопсихиатричната експертиза в гражданското право - минало, настояще и бъдеще“ д-р Джорджанова **излага обобщените резултати от свое оригинално изследване като разглежда практически казуси от практиката за период от пет години.**

Пълнотата и изчерпателността на изложението се обезпечават от множеството емпирични данни и графики, които спомагат и подкрепят съответните изводи на автора. Направено е **навременното предложение** за оптимизиране на броя на делата в гражданския процес посредством консултации в структурата на самата експертиза, които да бъдат включени в Наредбата за условията и реда за извършване на съдебномедицинските, съдебнопсихиатричните и съдебнопсихологичните експертизи.

В този смисъл монографията *„Съдебнопсихиатрична експертиза в гражданския процес“* е ценно научно произведение, което освен приносите към доктрината, от една страна е в полза за практиката на лекарите и юристите, а от друга е предназначена да послужи в обучението на лекари, психиатри, съдебни психиатри, клинични психолози, на студенти по медицина и право, както и на всички които се интересуват от съдебнопсихиатричната експертиза в гражданското право.

Стильт е подчертано научен, кандидатът борави с утвърдена терминология, полемиката с тези на други автори, там където я има, е водена коректно, аргументирано, с уважение към чуждите твърдения.

Монографичното изследване притежава **висока научна и практическа стойност**, налице са аргументирани изводи, анализи и предложения, които със сигурност обогатяват медицинска и правна теория и практика, не само у нас.

2. В останалите, представени за рецензиране публикации на кандидата, се разглеждат различни актуални въпроси на съдебнопсихиатричната експертиза: особеностите на амбулаторната експертиза и трудностите при изготвянето на посмъртните съдебнопсихиатрични експертизи в гражданското производство, където експертното заключение е особено сложно поради отсъствието на обекта на изследване. Втората публикация, разглеждаща експертиза по гражданско дело на моторна афазия у продавача към момента на прехвърлянето на правото на собственост върху недвижим имот, е от особено значение за разрешаване на по-общия въпрос дали законът трябва да премахне във всички случаи пълното запрещение, или само в случаите на сензорна афазия. В следващата публикация се обосновава аргументирано извода, че липсата на ясни клинични критерии за недееспособност при отделните психични заболявания нерядко довежда до неверни съдебнопсихиатрични изводи, от които може да зависи по-нататъшната съдба на освидетелствания. Следва специално да бъдат високо оценени изводите относно диагностичните оценки, водещи до приемане на недееспособност или ограничена дееспособност и връзката им с параметрите на съдебнопсихиатричната експертиза и експертната оценка, както и предложенията, които кандидатът прави относно влиянието на субективността върху резултатите на психиатричните оценки, като се обосновава че начин за нейното преодоляване е повишаването на обективността чрез прилагането на стандартизирани процедури.

Научните трудове, които са представени на този конкурс са в кръга на две основни направления: съдебна психиатрия и изследвания в областта на психологията. Към тях бих добавил и приноса им за обогатяване на правната книжнина, давайки ценни аргументи.

напр. в разгорещения спор „за“ или „против“ отпадане на пълното запрещение (което се предлага от доста години с един законопроект, предвиждащ замяната му с т.нар. мерки за подкрепа). **Най-ценното качество на публикациите на кандидата**, което обосновава тяхната висока научно-приложна стойност, виждам именно в това, че научно-изследователската ѝ дейност се основава в най-голяма степен на непосредствената ѝ диагностично-лечебна клинична дейност като психиатър и експерт - съдебен психиатър по различни казуси в гражданския процес.

IV. ОТРАЖЕНИЯ (ЦИТИРАНЕ) НА ПУБЛИКАЦИИТЕ НА КАНДИДАТА В НАЦИОНАЛНАТА И ЧУЖДЕСТРАННА ЛИТЕРАТУРА (ПУБЛИКАЦИОНЕН ИМИДЖ)

За настоящия конкурс гл. ас. д-р А. Джорджанова представя документ за 11 намерени цитати в реферирани списания.

V. КОМПЛЕКСНА КАЧЕСТВЕНА ОЦЕНКА НА УЧЕБНО-ПРЕПОДАВАТЕЛСКА И ПРОФЕСИОНАЛНА ДЕЙНОСТ:

Кандидатът в конкурса гл. ас. д-р А. Джорджанова, дм е показала отлични професионални, научни и преподавателски качества.

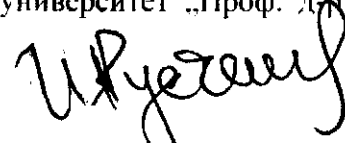
VI. ОБЩА ОЦЕНКА ЗА СЪОТВЕТСТВИЕ НА КАНДИДАТА СПРЯМО ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УСЛОВИЯ И ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ КОЛИЧЕСТВЕНИ КРИТЕРИИ И НАУКОМЕТРИЧНИ ПОКАЗАТЕЛИ:

Кандидатът гл. ас. д-р Аделина Джорджанова, дм отговаря на всички общи условия: завършено висше медицинско образование, придобити две специалности: по психиатрия и съдебна психиатрия, защитена ОНС „доктор“ по научната специалност психиатрия (съдебна психиатрия), както и на задължителните количествени наукометрични критерии, които се изискват за заемане на академичната длъжност „доцент“, съгл. ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ, Регламент на заемане на академични длъжности в МУ-Варна в Раздел IV «Заемане на академична длъжност „Доцент“ в МУ-Варна“ и „Приложение №1“ от Правилника за развитието на академичния състав на МУ-Варна.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Подробното ми запознаване с материалите, представени по конкурса ми дава пълно основание да направя основателното заключение, че кандидатът гл. ас. д-р Аделина Джорджанова, дм напълно отговаря на задължителните общи и специфични условия и наукометрични критерии за заемане на академичната длъжност „доцент“ и убедено давам подчертано положително становище тя да заеме академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ по научната специалност „Съдебна психиатрия“ в Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна.

С УВАЖЕНИЕ:

(проф. Иван Русчев, д.ю.н., чл.-кор. на БАН)